

ANA TEMA¹

Sözleşme'nin 2. Maddesi

Aile İçi Şiddet

(Son Güncelleme Tarihi: 28.02.2025)

Giriş

Fiziksel saldırılar, cinsel, ekonomik, psikolojik veya sözlü şiddet eylemleri gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilen aile içi şiddet konusu, belirli bir davanın koşullarını aşmaktadır. Bütün üye Devletleri farklı derecelerde etkileyen genel bir sorun söz konusudur. Bu durum hâlihazırda açığa çıkmamaktadır, zira sıklıkla kişiler arası ilişkiler kapsamında veya sınırlı çevrelerde gerçekleşmekte ve kadınların mağdurların ezici çoğunluğunu oluşturmalarına rağmen, ailedeki farklı kişileri etkileyebilmektedir (*Kurt/Avusturya* [BD], 2021, § 161). Bu bağlamda, aile içi şiddete maruz kalan çocuklar özellikle hassas bir durumda bulunmaktadır ve Devlet korumasından yararlanma hakkına sahiptirler (*ibidem*, § 163).

Devletin Yükümlülüklerine İlişkin Kısa Bir Özet

Sözleşme'nin 2. Maddesinin Esas Yönü Açısından:

- Devletin, kişiye karşı suçların işlenmesini caydırıcı nitelikte somut bir ceza mevzuatı oluşturarak ve ihlalleri önlemek, cezalandırmak ve bunlara ilişkin yaptırım uygulamak için tasarlanan bir uygulama mekanizmasına dayanarak, yaşam hakkını güvence altına alma yükümlülüğü bulunmaktadır (*Opuz/Türkiye*, 2009, § 128).
- Devletin, başkalarının suç teşkil eden davranışları nedeniyle hayatı tehdit edilen kişiyi korumak için önleyici olarak pratik tedbirler alma yükümlülüğü bulunmaktadır (*ibidem*, § 128).

Kriter - Bu önleyici operasyonel yükümlülüğün uygulanması için, yetkili makamların, üçüncü bir kişinin suç teşkil eden eylemleri nedeniyle belirli bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir riskin bulunduğunu söz konusu tarihte bildikleri veya bilmeleri gerektiği ve bu makamların yetkileri kapsamında, bu riski gidermek için kendilerinden makul olarak beklenebilecek tedbirleri almadıkları tespit edilmelidir (*Kurt/Avusturya* [BD], 2021, § 158).

Bu kriterin ilk kısmı, yetkili makamların aile içi şiddet iddialarına yönelik hemen cevap vermelerini gerektirmektedir. Yetkili makamlar, tespit edilen mağdurun veya mağdurların yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir riskin mevcut olup olmadığını araştırmalı ve bu nedenle, özerk, proaktif ve ayrıntılı bir risk değerlendirmesi yapmalıdırlar. Söz konusu makamlar, aile içi şiddet davalarının özel bağlamını gerektiği gibi dikkate alarak, bu riskin gerçek ve yakın niteliğini değerlendirmelidirler.

¹ Bu belge Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup Mahkeme açısından bağlayıcı değildir. Bu tercüme, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı ile yayımlanmıştır ve sadece **Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının** sorumluluğu altındadır.

Bu riske ilişkin değerlendirmeden, başkalarının hayatına yönelik gerçek ve yakın bir riskin bulunduğu anlaşılması halinde, söz konusu kriterin ikinci kısmı devreye girmektedir ve bu durum, yetkili makamların tespit edilen risk düzeyine uygun ve orantılı olması gereken önleyici operasyonel tedbirleri almalarını gerektirmektedir (*ibidem*, § 190).

Sözleşme'nin 2. Maddesinin Usul Yönü Açısından:

- Devletin, kişiler tarafından güç kullanılması sebebiyle kişilerin öldürülmesi halinde soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır (*Branko Tomašić ve diğerleri/Hırvatistan*, 2009, § 62; *Tkheldze/Gürcistan*, 2021, § 50).

Önemli Örnekler

- Kurt/Avusturya* [BD], 2021 – Mahkeme, aile içi şiddet bağlamında başka bir kişinin suç teşkil eden eylemleri nedeniyle hayatı tehdit edilen kişiyi korumak için önleyici operasyonel tedbirler alma konusunda Devlete ait olan yükümlülüğün kapsamını belirtmiş ve içeriğini geliştirmiştir.
- Opuz/Türkiye*, 2009 – Mahkeme, ilk defa bir aile içi şiddet davasında 14. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır;
- Talpis/İtalya*, 2017 – Mahkeme, aile içi şiddet bağlamında “gerçek ve yakın risk” kriterini belirtmiştir (§ 122).
- A ve B/Gürcistan*, 2022 – Mahkeme, aile içi şiddet eylemlerini gerçekleştiren kişinin resmi statüsünü kötüye kullanan, görevli bir polis memuru olması durumunda, Devletin ilgili hakkında soruşturma yürütme ve gerektiği takdirde, ilgiliyi cezalandırma konusunda Devlete ait olan yükümlülüğün güçlendirildiğini vurgulamıştır (§ 48); ayrıca, Devlet görevlilerinin iddia edilen bir kusuru sonucu kişinin Devlet dışı bir görevli tarafından öldürüldüğü durumlarda soruşturma yürütme yükümlülüğünün niteliğine ilişkin genel ilkelere yönelik bir hatırlatma için *Gaidukevich/Gürcistan*, 2023, § 61, kararına bakınız.
- Y ve diğerleri/Bulgaristan*, 2022 – Mahkeme, *Kurt* kararından bu yana, önleyici operasyonel tedbirler alma yükümlülüğünün değerlendirilmesi bağlamında izlenmesi gereken metodolojik yaklaşımı belirtmiş ve cinsiyete dayalı ayrımcılık durumlarında uygulanabilir ilkeleri sağlamlaştırmıştır (§§ 90-111 ve 123-136; ayrıca aynı yöndeki bir karar için bk. *Landi/İtalya*, 2022, (§§ 79-94 ve 102-109), bu davada Mahkeme, *Talpis/İtalya*, 2017 (§ 103) kararının ardından uygulanan yasal reformun etkisini dikkate almıştır.).

Sözleşme'nin Diğer Maddeleri Açısından Ele Alınan Aile İçi Şiddet

Özellikle, aile içi şiddet konusunda Sözleşmenin 2, 3 ve 8. maddeleri arasında doğal bir etkileşim bulunmaktadır, zira bu maddeler, fiziksel ve psikolojik bütünlüğe verilen zararlara karşı koruma sağlamayı amaçlamaktadır.

Örnek Olarak Bakınız:

- Volodina/Rusya*, 2019 – (Sözleşme'nin 3 ve 14. maddelerine ilişkin olarak) - Aile içi şiddet konusunda 3 ve 14. maddelerden doğan içtihadî ilkelere ilişkin ayrıntılı inceleme. Mahkeme, 14. madde bağlamındaki ispat yüküne ilişkin yaptığı değerlendirmelerde, büyük bir yapısal dengesizliğin varlığının tespit edilmesi halinde, başvuranın ayrıca bireysel olarak zarara uğradığını kanıtlamasının gerekli olmadığını saptamaktadır (§§ 111-114 ve daha sonra, *A.E./Bulgaristan*, 2023, §§ 116-122). Ayrıca Mahkemenin, Devletin aile içi şiddet eylemlerinin oluşturduğu yapısal sorunu ele alması amacıyla genel tedbirleri belirttiği, 2021 tarihli *Tunikova ve diğerleri/Rusya* kararına bakınız (§§ 148-158).
- Galović/Hırvatistan*, 2021 – (Sözleşme'ye Ek 7 No.lu Protokol'ün 4. maddesine ilişkin olarak) - İkili yargılamanın yürütülmesiyle ilgili olarak *A ve B/Norveç* [BD], 2016, §§ 130-132, kararında düzenlenen ilkelerin aile içi şiddetin özel bağlamına uygulanması. Mahkeme, küçük

suçlarla ilgili yargılamaların ve söz konusu ceza yargılamasının, başvuranın bireysel eylemlerinin yanı sıra, devam eden davranışlarının etkin, orantılı ve caydırıcı bir şekilde cezalandırılmasına imkân veren, tutarlı ve orantılı bir sistem oluşturduğunu tespit etmiştir (bk. §§ 116 ve 123).

- *J.I./Hrvatistan*, 2022 – (3. maddeye ilişkin olarak) - Usul yönü açısından Mahkeme, yetkili makamların ensest tecavüze ve aile içi şiddete maruz kalan, bilhassa hassas bir kişiyi her türlü korkutma ve yeni bir mağduriyet riskine karşı korumaları gerekliliğine atıfta bulunmuştur (§ 97).
- *Vieru/Moldova Cumhuriyeti*, 2024 (3. ve 14. maddelerle ilgili olarak) – Hukuki çerçeve bağlamında, birçok koruma kararına rağmen olayların faili ile mağdurunun ayrılmasından sonra devam eden, düşük yoğunlukta, ancak uzun süreli fiziksel şiddet veya psikolojik şiddet ele alınmamıştır (§§ 105-106); yetkili makamlar tarafından tekrarlayan aile içi şiddetin ve bu şiddetin arkasındaki dinamiklerin dikkate alınmaması (§ 115); kurumların pasifliği/aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olgusunun bilinmemesi (§§ 131-34).
- *Hasmik Khachatryan/Ermenistan*, 2024 (3. maddeye ilişkin olarak) - 3. madde açısından, aile içi şiddetin mağdurlarına, şiddet eyleminde bulunan kişi hakkında, maruz kalınan manevi zararın tazmin edilmesine yönelik dava açma imkânının sunulması yönündeki pozitif yükümlülük (§§ 211-15).

Ayrıca bakınız:

- *N./İsveç*, 2010 – Sınır dışı edilme durumunda aile içi şiddete maruz kalma riski (3. madde);
- *Hajduová/Slovakya*, 2010 – Aile içi şiddet tehdidi (8. madde);
- *M. ve M./Hrvatistan*, 2015 – Reşit olmayan bir çocuğa yönelik aile içi şiddet (3 ve 8. maddeler);
- *Volodina/Rusya (no. 2)*, 2021 – Aile içi şiddet bağlamında siber şiddet (8. madde);
- *Giuliano Germano/İtalya*, 2023 – Aile içi şiddet iddialarıyla bağlantılı olarak tacizin önlenmesine ilişkin bir yargılama kapsamında polis tarafından başvurana gönderilen uyarı (8. madde, §§ 125-131);
- *Luca/Moldova Cumhuriyeti*, 2023 – Bir yandan, ziyaret haklarının belirlenmesine ilişkin bir yargılama kapsamında aile içi şiddet bağlamını dikkate alma ve diğer yandan, başvurana çocuklarıyla iletişimini sürdürme konusunda yardımcı olma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi (8. madde, §§ 90-95; ayrıca bk. *Bîzdîga/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, § 62).

Genel İlkelerin Özeti

- Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında genel ilkelerin bir özeti için *Kurt/Avusturya* [BD], 2021, §§ 157-190, kararına bakınız. *Y ve diğerleri/Bulgaristan*, 2022, § 89 (önleyici operasyonel tedbirleri alma yükümlülüğüne ilişkin kısa anlatım);
- 3. maddeden doğan genel ilkelerin bir özeti için, *Tunikova ve diğerleri/Rusya*, 2021, §§ 75, 78, 86, 95, 103-105, 114, ve *De Giorgi/İtalya*, 2022, §§ 69-70, kararlarına bakınız (önleyici operasyonel tedbirleri alma yükümlülüğüne ilişkin kısa anlatım);
- 2 ve 3. maddeler bağlamında genel ilkelerin bir özeti için *Talpis/İtalya*, 2017, §§ 95-106, kararına bakınız;
- 8. madde bağlamında genel ilkelerin bir özeti için *A./Hrvatistan*, 2010, §§ 58-60 ve *Malagić/Hrvatistan*, 2022, §§ 56-60, kararlarına bakınız.
- 14. madde bağlamında genel ilkelerin bir özeti için *Volodina/Rusya*, 2019, §§ 109-114; *Y ve diğerleri/Bulgaristan*, 2022, § 122, kararlarına bakınız.

Diğer Atıflar

Diğer Ana Temalar:

- [Şiddet Yoluyla Ayrımcılık \(14. madde\)](#)

Diğerleri:

- [İstanbul Sözleşmesi](#) (kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Sözleşme'nin yer aldığı, Avrupa Konseyinin internet sitesi).

BAŞLICA İÇTİHAT ATIFLARI

İlke Kararları:

- [Opuz/Türkiye](#), no. 33401/02, AİHM 2009 (2 ve 3. maddelerle bağlantılı olarak 2, 3 ve 14. maddeler: ihlal);
- [Kurt/Avusturya](#) [BD], no. 62903/15, 15 Haziran 2021 (14. madde kabul edilemezlik - altı aylık sürenin geçmesinin ardından sunulan şikâyet, 2. madde: ihlal yok).

Sözleşme'nin 2. Maddesi Kapsamındaki Diğer Davalar

- [Kontrová/Slovakya](#), no. 7510/04, 31 Mayıs 2007 (2. maddeyle bağlantılı olarak 2 ve 13. maddeler: ihlal);
- [Branko Tomašić ve diğerleri/Hırvatistan](#), no. 46598/06, 15 Ocak 2009 (2. madde (esas yönü): ihlal);
- [Durmaz/Türkiye](#), no. 3621/07, 13 Kasım 2014 (2. madde (usul yönü): ihlal);
- [Civek/Türkiye](#), no. 55354/11, 23 Şubat 2016 (2. madde: ihlal);
- [Halime Kılıç/Türkiye](#), no. 63034/11, 28 Haziran 2016 (2. maddeyle bağlantılı olarak 2 ve 14. maddeler: ihlal);
- [Talpis/İtalya](#), no. 41237/14, 2 Mart 2017 (2 ve 3. maddelerle bağlantılı olarak 2, 3 ve 14. maddeler: ihlal);
- [Penati/İtalya](#), no. 44166/15, 11 Mayıs 2021 (2. madde (esas yönü) kabul edilemezlik – *kışı bakımından (ratione personae)* bağdaşmazlık, 2. madde (usul yönü): ihlal yok);
- [Tkheldze/Gürcistan](#), no. 33056/17, 8 Temmuz 2021 (14. maddeyle bağlantılı olarak 2. madde (esas ve usul yönleri));
- [A ve B/Gürcistan](#), no. 73975/16, 10 Şubat 2022 (14. maddeyle bağlantılı olarak 2. madde (esas ve usul yönleri): ihlal);
- [Y ve diğerleri/Bulgaristan](#), no. 9077/18, 22 Mart 2022 (2. madde: ihlal; 2. maddeyle bağlantılı olarak 14. madde: ihlal yok);
- [Landi/İtalya](#), no. 10929/19, 7 Nisan 2022 (2. madde: ihlal; 2. maddeyle bağlantılı olarak 14. madde – kabul edilemezlik – açıkça dayanaktan yoksunluk);
- [Oghlishvili/Gürcistan](#), no. 7621/19, 4 Temmuz 2024 (2. madde (usul yönü): ihlal).

Diğer Maddeler Açısından Ele Alınan Aile İçi Şiddet

- [Bevacqua ve S./Bulgaristan](#), no. 71127/01, 12 Haziran 2008 (8. madde: ihlal);
- [E.S. ve diğerleri/Slovakya](#), no. 8227/04, 15 Eylül 2009 (3 ve 8. maddeler: ihlal);
- [A./Hırvatistan](#), no. 55164/08, 14 Ekim 2010 (8. madde: ihlal);
- [Hajduová/Slovakya](#), no. 2660/03, 30 Kasım 2010 (8. madde: ihlal);
- [Kalucza/Macaristan](#), no. 57693/10, 24 Nisan 2012 (8. madde: ihlal);

- *Valiulienė/Litvanya*, no. 33234/07, 26 Mart 2013 (3. madde: ihlal);
- *Eremia/Moldova Cumhuriyeti*, no. 3564/11, 28 Mayıs 2013 (birinci başvurana ilişkin olarak 3. maddeyle bağlantılı olarak 3 ve 14. maddeler: ihlal ve ikinci ve üçüncü başvurulara ilişkin olarak 8. madde: ihlal);
- *B./Moldova Cumhuriyeti*, no. 61382/09, 16 Temmuz 2013 (3 ve 8. maddeler: ihlal);
- *Mudric/Moldova Cumhuriyeti*, no. 74839/10, 16 Temmuz 2013 (3. maddeyle bağlantılı olarak 3 ve 14. maddeler: ihlal);
- *T.M. ve C.M./Moldova Cumhuriyeti*, no. 26608/11, 28 Ocak 2014 (3. madde: ihlal; birinci başvurana ilişkin olarak 3. maddeyle bağlantılı olarak 14. madde: ihlal);
- *M. ve M./Hrvatistan*, no. 10161/13, AİHM 2015 (özetler) (birinci başvurana ilişkin olarak 3. madde (usul yönü): ihlal ve 3. madde: ihlal yok (pozitif yükümlülükler); ikinci başvurana ilişkin olarak 8. madde: ihlal yok; birinci başvurana ilişkin olarak 8. madde: ihlal; ikinci başvurana ilişkin olarak 8. madde: ihlal (velayetin verilmesine ilişkin yargılamanın süresi));
- *M. G./Türkiye*, no. 646/10, 22 Mart 2016 (3. maddeyle bağlantılı olarak 3 ve 14. maddeler: ihlal);
- *Bălşan/Romanya*, no. 49645/09, 23 Mayıs 2017 (3. maddeyle bağlantılı olarak 3 ve 14. maddeler: ihlal);
- *Ž.B./Hrvatistan*, no. 47666/13, 11 Temmuz 2017 (8. madde: ihlal);
- *D.M.D./Romanya*, no. 23022/13, 3 Ekim 2017 (3. madde (usul yönü): ihlal; 6. maddenin 1. fıkrası: ihlal);
- *Volodina/Rusya*, no. 41261/17, 9 Temmuz 2019 (3. maddeyle bağlantılı olarak 3 ve 14. maddeler: ihlal);
- *Buturugă/Romanya*, no. 56867/15, 11 Şubat 2020 (3. madde (pozitif yükümlülükler) ve 8. madde (pozitif yükümlülükler): ihlal);
- *Volodina/Rusya (no. 2)*, no. 40419/19, 14 Eylül 2021 (8. madde: ihlal);
- *Galović/Hrvatistan*, no. 45512/11, 31 Ağustos 2021 (Sözleşme'ye Ek 7 No.lu Protokol'ün 4. maddesi: ihlal yok);
- *Tunikova ve diğerleri/Rusya*, no. 55974/16 ve diğer 3 başvuru, 14 Aralık 2021 (3. madde (esas ve usul yönleri): ihlal; 3. maddeyle bağlantılı olarak 14. madde: ihlal);
- *De Giorgi/İtalya*, no. 23735/19, 16 Haziran 2022 (3. madde: ihlal);
- *M.S./İtalya*, no. 32715/19, 7 Temmuz 2022 (19 Ocak 2007 tarihi ile 21 Ekim 2008 tarihi arasındaki süreye ilişkin olarak 3. madde (esas yönü): ihlal; geri kalan süreye ilişkin olarak 3. madde (esas yönü): ihlal yok; 3. madde (usul yönü): ihlal);
- *J.I./Hrvatistan*, no. 35898/16, 8 Eylül 2022 (3. madde (usul yönü): ihlal; geri kalan şikâyetin 3. madde açısından incelenmesi gerekliliğinin bulunmaması; 3 veya 8. maddelerle bağlantılı olarak 14. madde açısından farklı bir sorunun bulunmaması);
- *I.M. ve diğerleri/İtalya*, no. 25426/20, 10 Kasım 2022 (8. madde: ihlal);
- *Malagić/Hrvatistan*, no. 29417/17, 17 Kasım 2022 (8. madde: ihlal yok; 6 ve 13. maddeler kapsamında farklı sorunların incelenmesinin gerekmemesi);
- *Ghişoiu/Romanya* (k.k.), no. 40228/20, 29 Kasım 2022 (3 ve 8. maddeler kabul edilemezlik - açıkça dayanaktan yoksunluk);
- *A.E./Bulgaristan*, no. 53891/20, 23 Mayıs 2023 (3. maddeyle bağlantılı olarak 3 ve 14. maddeler: ihlal);
- *Gaidukevich/Gürcistan*, no. 38650/18, 15 Haziran 2023 (14. maddeyle bağlantılı olarak 2. madde (esas ve usul yönleri): ihlal);
- *Giuliano Germano/İtalya*, no. 10794/12, 22 Haziran 2023 (8. madde: ihlal);
- *Luca/Moldova Cumhuriyeti*, no. 55351/17, 17 Ekim 2023 (3. maddeyle bağlantılı olarak 3 (esas ve usul yönleri), 8 ve 14. maddeler: ihlal);

- *Bîzdîga/Moldova Cumhuriyeti*, no. 15646/18, 17 Ekim 2023 (6. maddenin 1. fıkrası ve 8. madde: ihlal).
- *Vieru/Moldova Cumhuriyeti*, no. 17106/18, 19 Kasım 2024 (2. madde (usul yönü): ihlal; 3. madde (usul ve esas yönleri): ihlal; 2 ve 3. maddelerle bağlantılı olarak 14. madde: ihlal);
- *Hasmik Khachatryan/Ermenistan*, no. 11829/16, 12 Aralık 2024 (3. madde (usul ve esas yönleri): ihlal);
- *H.W./Fransa*, no. 13805/21, 23 Ocak 2025 (8. madde: ihlal);
- *P.P./İtalya*, no. 64066/19, 13 Şubat 2025 (3. madde (usul yönü): ihlal).